

P R A S A K R A K O W S K A Z OKRESU OKUPACJI HITLEROWSKIEJ W ZBIORACH MUZEUM HISTORYCZNEGO MIASTA KRAKOWA

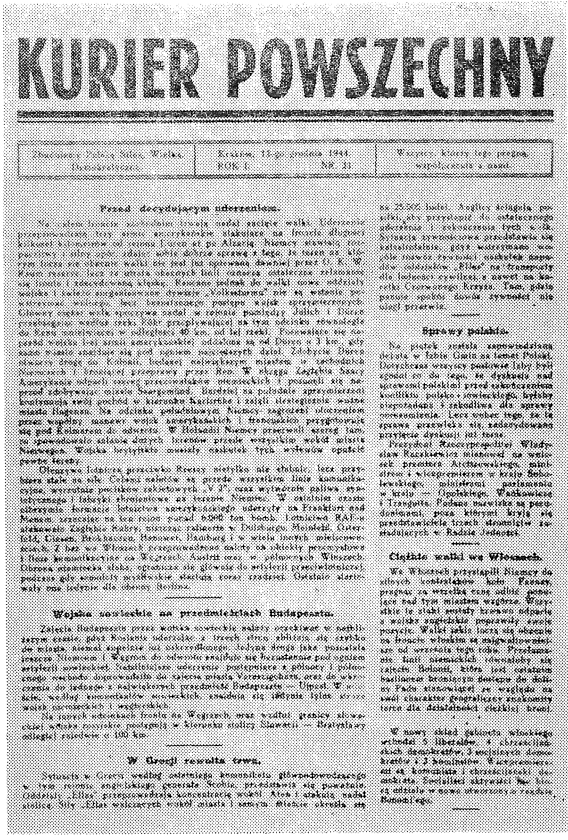
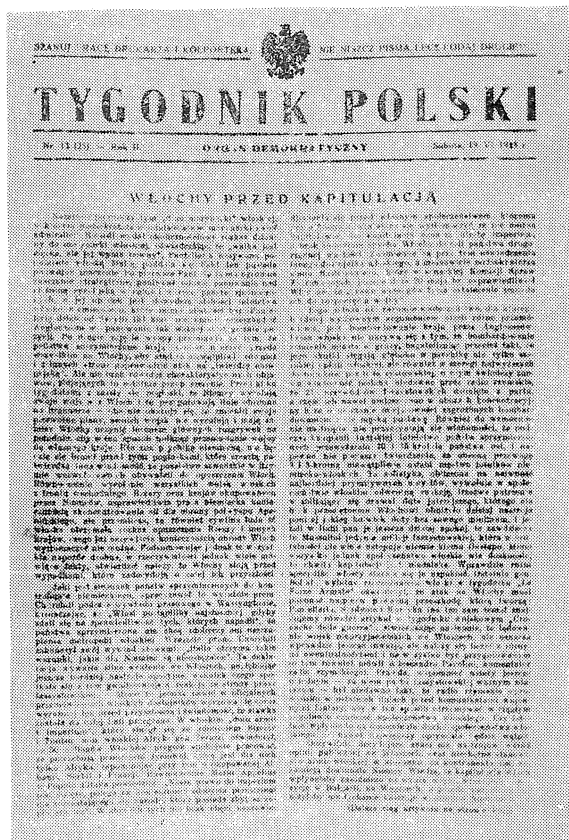
W przededniu II wojny światowej w Polsce wychodziło około 2500 czasopism obsługiwanych przez Polską Agencję Telegraficzną oraz działało około 40 agencji ogólnych i specjalistycznych.

W Krakowie w chwili wybuchu wojny ukazywały się następujące dzienniki: „Ilustrowany Kurjer Codzienny” z popołudniówką „Tempo Dnia” należący do wydawnictwa zwanego Koncernem IKC, następnie „Głos Narodu” reprezentujący kierunek chrześcijańsko-demokratyczny i „Nowy Dziennik” — gazeta syjonistyczna. Poza tymi wychodziły tygodniki, a mianowicie należące do Koncernu IKC: „Światowid”, „Na Szerokim Świecie”, „Raz Dwa Trzy”, „Wróble Na Dachy” i „As” oraz nie należące do Koncernu IKC: „Piaś” — organ Polskiego Stronnictwa Ludowego i „Dzwon Niedzielnny” — organ archidiecezjalnej organizacji Akcji Katolickiej. Wszystkie wzmiankowane wyżej gazety przestały się ukazywać w dniu 3 września 1939 roku, kiedy to dziennikarze razem z władzami opuścili miasto. A trzeba dodać, że w dniu 1 września 1939 roku w krakowskim Syndykacie Dziennikarzy było ich zarejestrowanych 94. Po wybuchu wojny w mieście pozostała tylko nieliczna garstka, która postanowiła wydawać nową gazetę pt. „Dziennik Krakowski”, redagowaną przez pracowników IKC. Nim jednak plan ten został zrealizowany, w dniu 5 września 1939 roku ukazał się w Krakowie pierwszy i zarazem ostatni numer „Gazety Krakowskiej” wydanej z inicjatywy utworzonego dzień wcześniej Obywatelskiego Komitetu Pomocy.

W dniu 6 września 1939 roku do Krakowa wkroczyły wojska hitlerowskie. W dwa dni po zajęciu miasta przez okupanta ukazał się pierwszy numer „Dziennika Krakowskiego”. Ogółem wyszło go 6 numerów (ostatni 13 września 1939 roku). Jak widać żywot tego dziennika był krótki. Hitlerowcy bowiem po zajęciu Krakowa przystąpili natychmiast do realizacji wcześniej przygotowanego planu zniemczenia tego miasta. W zamierzeniach okupanta Kraków upatrzony został na wzorowe miasto niemieckie na terenie „Nebenlandu” jaki miała stanowić w stosunku do III Rzeszy utworzona dekretem Hitlera z dnia 12 października 1939 roku z części ziem polskich tzw. Generalna Gubernia. Kraków został „stolicą” tego tworu i miał być na tym terenie centrum niemczyzny. Stąd też wynikał szeroki program zniemczenia prastarej stolicy Polski. Składało się nań między innymi zniszczenie polskiej kultury i nauki. Już pierwsze pociągnięcia okupanta nie pozostawiały żadnych złudzeń co do jego dalszych zamiarów w tym względzie. Tak np. drukarnie co prawda pozostawiono na razie w rękach polskich właścicieli, lecz zarządzeniem z dnia 26 października 1939 roku poddano je kontroli władz, uniemożliwiając im w praktyce działalność. Obok łapanek, aresztowań, wysiedleń i innych szykan stosowanych wobec ludności polskiej, hitlerowcy zaczęli systematycznie a zaciekle niszczyć wszystko co świadczyło o polskości Krakowa. Wyższe uczelnie zostały w krótkim czasie zamknięte, gimnazja i licea zlikwidowane, działalność kulturalna zabroniona, wiele tablic i pom-

Dnia 9 września 1939 roku w Pałacu Prasy przy ul. Wielopole 1 zjawił się pierwszy przedstawiciel władz okupacyjnych — radca ministerialny Hans Dürr, a po nim w kilka dni później nowy dyrektor Zakładów Graficznych IKC Hans Strotzig wraz z ekipą dziennikarzy niemieckich, którzy zaczęli wydawać połowę gazety „Soldaten Zeitung” („Gazeta Żołnierska”). W dniu 12 września 1939 roku Dürr zakazał wydawania „Dziennika Krakowskiego” nakazując wznowienie „Ilustrowanego Kuryera Codziennego”, którego redakcję objął osobiście. Wznowiony pierwszy numer „IKC” ukazał się

14 września 1939 roku, a ostatni 26 października 1939 roku samego roku. W dniu 27 października 1939 roku w miejsce „IKC” zaczął wychodzić dziennik w języku polskim „Goniec Krakowski” nazwany przez ludność „gadzinówką hitlerowską” lub „podogońcem”. Trzeba tu dodać, że w mechanizmie propagandy hitlerowskiej prasa gadzinowa miała za zadanie dotarcie do ludności podbitego kraju. Początkowo wśród przywódców hitlerowskich istniały tendencje pozbawienia Polaków prasy w ich ojczystym języku. Szybko jednak przekonano się, że lukę tę zaczyna wypełniać propaganda szeptana wymykająca się spod kontroli okupanta, a następnie prasa konspiracyjna. Zdecydowano się więc w takiej sytuacji dać Polakom gazetę prohitlerowską w języku polskim. W Krakowie miał być nią i pozostawał przez cały czas okupacji „Goniec Krakowski”. Jego zadaniem było upiększanie rządów hitlerowskich, przedstawianie ich jako dobrodziejstwa dla ludności polskiej pod okupacją oraz przekazywanie jej informacji i koncepcji pożytecznych dla władz okupacyjnych przy równoczesnym wmawianiu Polakom ich rzekomej nieudolności organiza-

cyjnej oraz przekonania, że wszyscy prócz Niemców są im nieprzyjaźni.

Już w 1939 roku wydane zostały pierwsze zarządzenia okupanta krępujące i uniemożliwiające wszelką działalność wydawniczą prasy. I tak np. 31 października 1939 roku działalność tę wstrzymano, uzależniając jej wznowienie od zezwolenia władz. 8 marca 1940 roku działalność wydawniczą poddano kontroli Urzędu Generalnej Guberni, który systematycznie odmawiał zgody na druk, uniemożliwiając w praktyce wszelką działalność w tym zakresie. 30 kwietnia 1940 roku ukazała się pierwsza lista zakazanych polskich książek i czasopism, tych ostatnich w liczbie 20. Za korzystanie z nich zagrożono surowymi represjami. 5 lipca 1940 roku Frank zakazał wszelkiego handlu książkami i czasopismami, zaś 24 października 1940 roku zabronił wydawania książek, czasopism i utworów muzycznych własnym nakładem. 31 października 1940 roku ukazała się druga lista zakazanych książek i czasopism polskich, na której znalazły się między innymi aż 103 czasopisma. W następnych dwu listach tego typu wydanych w późniejszym

okresie okupacji również widniały gazety i czasopisma których czytanie zostało zabronione.

Naszczekowany wyżej w skrócie obraz zżawienia przez okupanta jawnie publikowanego czasopiśmiennictwa polskiego tłumaczy aż nadto dobitne powody pojawienia się i stopniowo szerokiego rozpowszechniania się niezależnej tajnej prasy pod okupacją hitlerowską.

Prasa z okresu okupacji hitlerowskiej stanowi dzisiaj dla badaczy tego okresu cenne źródło. Dlatego też instytucje naukowe przykładają dużą wagę do jej gromadzenia. To samo czyni od wielu lat Muzeum Historyczne m. Krakowa. Efektem tego jest dość liczny zbiór, który systematycznie jest wzbogacany drogą darów, przekazów czy zakupów.

Jak wiadomo prasę okresu okupacji hitlerowskiej można podzielić na dwa zasadnicze działy:

1. Prasa wydawana przez okupanta w języku niemieckim i polskim.
2. Polska prasa tajna (konspiracyjna).

A oto przegląd tej prasy znajdującej się w zbiorach Muzeum Historycznego m. Krakowa:

Prasa ta wydawana była przez samego okupanta w języku niemieckim i polskim, niekiedy z udziałem Polaków ale pod ścisłą kontrolą okupanta. Składały się na nią dzienniki, tygodniki, miesięczniki oraz periodyki, przy czym gazety i czasopisma w języku polskim były w zasadzie przeznaczone dla Polaków, w języku niemieckim dla Niemców.

Z prasy w języku niemieckim najwcześniej bo już 9 września 1939 roku zaczęła się ukazywać „Soldaten Zeitung” („Gazeta Żołnierska”). Muzeum Historyczne posiada tylko jeden jej numer z dnia 29 września 1939 roku. Stałym dziennikiem dla Niemców była „Krakauer Zeitung” („Gazeta Krakowska”). Nawiązywała ona do dziennika niemieckiego o tej samej nazwie, z okresu I wojny światowej, ukazywała się zaś od 12 listopada 1939 roku do 17 stycznia 1945 roku. Muzeum Historyczne posiada komplet tej gazety. Dodatkowo „Krakauer Zeitung” było pismo „Extrablatt” („Dodatek nadzwyczajny”). W Muzeum znajdują się jego numery z 3 marca i 10 maja 1940 roku oraz z 14 kwietnia 1941 roku. W języku niemieckim wydawany był też miesięcznik „Weichsel Illustrierte” („Wiślana Ilustracja”) Muzeum posiada jego 11 numerów z 1941 roku. W roku 1945 wydany został z okazji pierwszej rocznicy założenia Generalnej Guberni numer czasopisma „Illustrierte Chronik” („Kronika Ilustrowana”) zawierający kronikę wydarzeń w Generalnej Guberni od września 1939 roku do października 1940 roku. Muzeum posiada dwa egzemplarze tego czasopisma. Z innych pism wydawanych w języku niemieckim w zbiorach Muzeum Historycznego znajdują się prawie komplety czasopism wydawanych przez Institut für Deutsche Ostarbeit (Instytut Niemieckiej Pracy na Wschodzie) zwany w skrócie „Ostinstytut”, a mianowicie „Die Burg” („Gród”) i „Das Generalgouvernement” („Generalna Gubernia”).

Pierwszą gazetą wydaną w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie w języku polskim był „Dziennik Krakowski”. Jak już wcześniej wzmiankowano jego pierwszy numer ukazał się 8 września 1939 roku a ostatni 13 września tego samego roku. W zbiorach Muzeum Historycznego znajduje się pięć kolejnych jego numerów,

przy czym nr 3, 4 i 5 są podwójne. Cennym byłoby pozyskanie dla kompletu ostatniego numeru tego dziennika oraz numeru „Gazety Krakowskiej” wydanej jak wiadomo w dniu 5 września 1939 roku. Od 14 września do 26 października 1939 roku wychodził, jak już wzmiankowano, pod kontrolą okupanta „Ilustrowany Kurjer Codzienny”. W Muzeum znajdują się następujące numery tego dziennika: nr 246 z 14 września, nr 247 z 15 września, nr 266 z 7 października, nr 267 z 9 października, nr 268 z 10 października i nr 280 z 24 października 1939 roku. Jak widać Muzeum nie posiada kompletu tej gazety, skompletowanie jej byłoby cenną pozycją katalogową. W miejsce „IKC” ukazywał się od 27 października 1939 roku do 17 stycznia 1945 roku inspirowany przez okupanta dziennik „Goniec Krakowski”. Jego redaktorem był volksdeutsch z Bielska, Leopold Reischer, a redakcja mieściła się początkowo przy ul. Wielopole 1, a potem (od 13 września 1941 roku) przy ul. Starowiślniej 4 (obecnie ul. Bohaterów Stalingradu). „Goniec Krakowski” był to urzędowy dziennik informacyjny władz okupacyjnych, na bardzo niskim poziomie, wydawany w nakładzie 60.000 egzemplarzy. Muzeum Historyczne posiada komplet tego dziennika oprawiony oraz 65 luźnych numerów z różnych lat.*) Ponadto w zbiorach Muzeum znajdują się dwa numery podrobionego „Gońca”, wydanego przez polskich konspiratorów, o czym jeszcze będzie mowa.

„Goniec Krakowski” był jedynym dziennikiem ukazującym się jawnie w języku polskim w Krakowie w okresie okupacji hitlerowskiej. Od 25 lutego 1940 roku do końca 1944 roku ukazywał się w Krakowie, również w języku polskim tygodnik „Ilustrowany Kurier Polski”

*) Bliższe dane na ten temat znaleźć można w opracowaniach L. Dobroszyckiego: „Założenia i organizacja prasy niemieckiej w języku polskim w tzw. „Generalnej Guberni w latach 1939—1945 w świetle dokumentów” zamieszczonej w „Roczniku historii czasopiśmiennictwa polskiego”, t. VI, z. 1, Wrocław—Warszawa—Kraków 1967, s. 245—280, oraz T. Cieślaka: „Z historii niemieckiej prasy w języku polskim” zamieszczonym w „Roczniku historii czasopiśmiennictwa polskiego”, t. VIII, z. 4, Wrocław—Warszawa—Kraków 1969, s. 569.

mający charakter brukowca. Warto dodać, że w jednym z jego numerów z dnia 24 stycznia 1943 roku ukazał się wiersz Eugeniusza Kolan-ki — poety krakowskiej konspiracji — zatytu-łowany „Rym” — satyra przeciw rozpanoszo-nej łatwiznie w wierszu”. Wiersz ten miał for-nę akrostychu, a jego pierwsze wersety gło-siły hasło: „Polacy Sikorski działa”. Numer ten został skonfiskowany przez gestapo już w sprze-daży ulicznej. Muzeum posiada komplet „IKP”.

Poza wymienionymi czasopismami wychodzi-ły w Krakowie w okresie okupacji w języku polskim czasopisma z zakresu poradnictwa za-wodowego takie jak „Gospodarka Wyżywienia” (dwutygodnik), „Kolejarz” a następnie „Kolejo-wiec” (miesięcznik), „Las i Drewno” (dwuty-godnik), „Ogrodnictwo” (miesięcznik), „Pszcze-larz” (miesięcznik), „Rolnik” (tygodnik), „Rze-miosło” (dwutygodnik), „Siew” (miesięcznik), „Spółdzielca” (dwutygodnik), „Strażnica” (mie-sięcznik), „Twórczość Gospodarcza” (miesięcz-nik), „Wzorowa Gospodarka” (dwutygodnik), „Zawód i Życie” (miesięcznik), „Zdrowie i Ży-cie” (miesięcznik). Dla dzieci w miejsce pol-skich czytanek zaczęto wydawać od września 1940 roku czasopismo pt. „Ster” (dla klas 5—7) i „Mały Ster” (dla klas 1—4). Z wyżej wymie-nionych czasopism w zbiorach Muzeum Histo-rycznego znajdują się jedynie „Rzemiosło” (rocznik 1943) oraz sześć numerów „Steru” z różnych lat.

Od dnia 15 kwietnia 1944 roku do stycznia 1945 roku wychodził odbijany na powielaczu a także drukowany dwutygodnik polityczny pt. „Przełom”. Oficjalnie nosił on miejsce wyda-nia Raclawice i Wieliczka, faktycznie jednak wydawany był w Krakowie przez propagandę niemiecką i udawał pismo konspiracyjne. Re-daktorem był znany wolnomysliciel Feliks Burdecki. Ogółem wyszło go 16 numerów. Mu-

zeum Historyczne posiada jedynie jego dwa egzemplarze z 2 czerwca i 11 października 1944 roku.

Jak widać z powyższego przeglądu Muzeum Historyczne m. Krakowa posiada w swoich zbiorach pewną ilość prasy hitlerowskiej wy-dawanej w języku niemieckim i polskim. Nie-stety w wielu wypadkach są to pojedyncze nu-mery lub niekompletne roczniki. Muzeum Hi-storyczne, jako dokumentujące dzieje Krakowa, dąży do pozyskania przede wszystkim prasy, która była wydawana w Krakowie. Poza wspomnianymi powyżej w Krakowie w oma-wianym okresie wychodziło szereg innych cza-sopism, których Muzeum nie posiada. Cennym nabytkiem byłoby pozyskanie np. czasopism z zakresu poradnictwa zawodowego oraz wy-dawnictw poszczególnych Wydziałów Rządu Generalnej Guberni. Między innymi chodzi tu o „Dziennik rozporządzeń dla okupowanych polskich obszarów” („Verordnungsblatt des Ge-neralgouverneurs für die besetzten polnischen Gebiete”) wydawany od 26 września 1939 ro-ku przez cały czas okupacji z tym, że od 1 li-stopada 1940 roku nosił on nazwę „Dziennik Urzędowy dla Generalnej Guberni” („Veror-dnungsblatt für das Generalgouvernement”). Dalej „Księgarski Biuletyn Informacyjny dla Generalnej Guberni” („Mitteilungsblatt für den Buchhandel im Generalgouvernement”). wyda-wany przez Wydział Oświaty, Oświecenia Lu-dowego i Propagandy w rządzie GG i inne. Muzeum chętnie nabyło by do swoich zbiorów tygodnik „7 Dni” czy „Gazetę Żydowską” oraz inne wydawnictwa tak w języku niemieckim jak i polskim. Stąd apel Dyrekcji Muzeum pod adresem Czytelników aby przekazywali do zbiorów Muzeum wszelką prasę i wydawnic-twa z okresu okupacji będące w ich posiada-niu.

P O L S K A P R A S A K O N S P I R A C Y J N A

Na ziemiach polskich będących pod okupacją, Kraków był po Warszawie jednym z najważ-niejszych ośrodków wydawniczych prasy kon-spiracyjnej. W latach 1939—1945 wychodziło tu ponad 120 polskich czasopism tajnych wydawa-nych przez konspiracyjne organizacje politycz-

ne jak i wojskowe. Z organizacji tych na pierwsze miejsce pod względem ilości tytułów wysunęła się Służba Zwycięstwu Polski — Związek Walki Zbrojnej — Armia Krajowa. W dalszej kolejności idą: Szare Szeregi, Stron-nictwo Ludowe, Stronnictwo Demokratyczne,

Stronnictwo Narodowe, Okręgowa Delegatura Rządu i Polska Partia Robotnicza.

W Muzeum Historycznym m. Krakowa znajduje się dość pokaźny zbiór prasy konspiracyjnej, z tym, że większość z niej to prasa wydawana centralnie w Warszawie, a kolportowana także w Krakowie. Z pism wydawanych w Krakowie w zbiorach Muzeum znajdują się egzemplarze następujących:

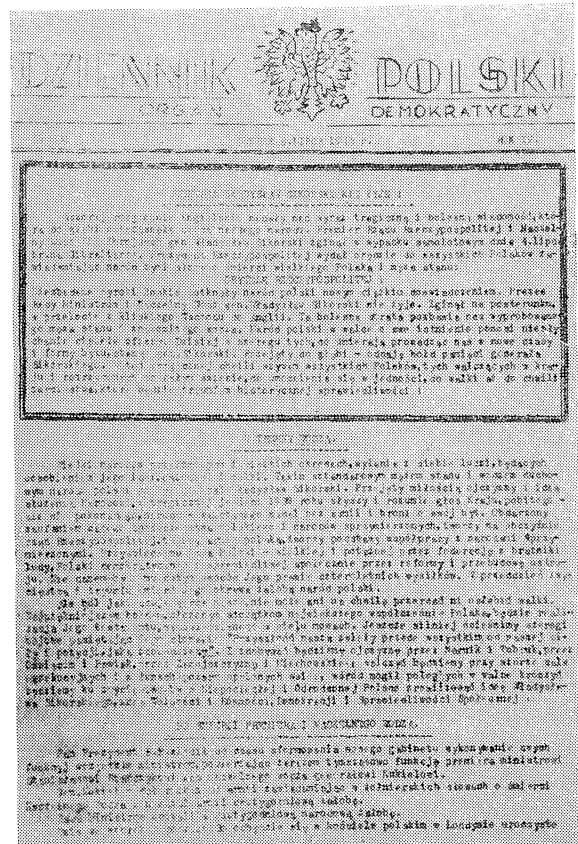
„Biuletyn Informacyjny” — pismo SZP — ZWZ — AK wychodziło od listopada 1939 roku do sierpnia 1944 roku w Warszawie, a po powstaniu do stycznia 1945 roku w Krakowie. Z okresu krakowskiego w Muzeum znajdują się dwa numery tej gazety: nr 106 z dnia 27 grudnia 1944 roku i nr 3 z dnia 19 stycznia 1945 roku.

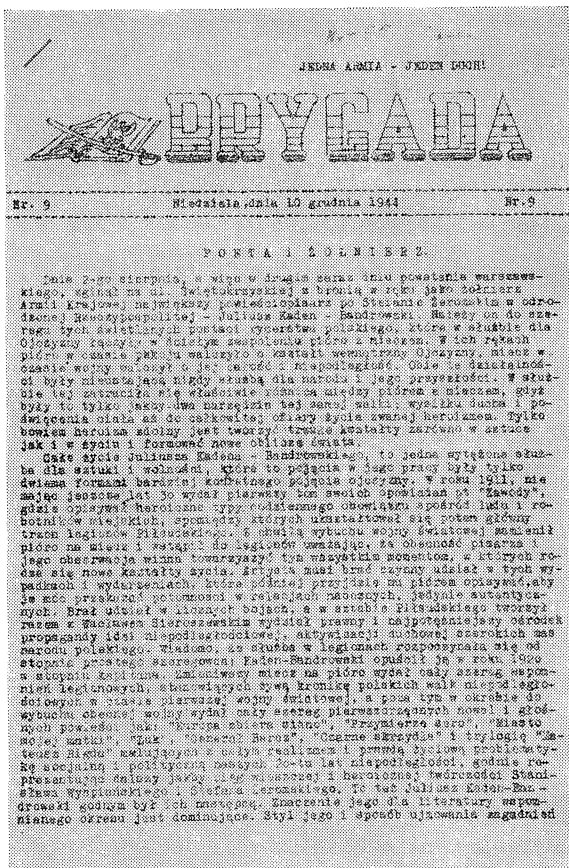
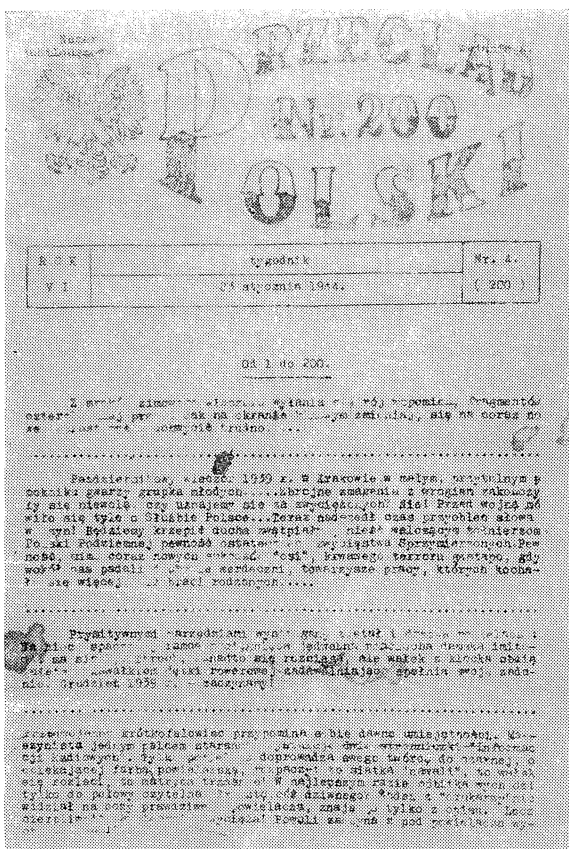
„Biuletyn Informacyjny Małopolski” — gazeta wydawana przez AK. Wychodziła od 14 marca 1942 roku do stycznia 1945 roku. Był to tygodnik drukowany, który od jesieni 1943 roku zmienił tytuł na „Małopolski Biuletyn Informacyjny”. Gazeta ta była drukowana w Konspiracyjnych Wojskowych Zakładach Wydawniczych w Koszycach, od 3 sierpnia 1944 roku w Łusinie, zaś od 2 września 1944 roku we Wrzасowicach. Muzeum posiada jego następujące numery: nr nr 15, 16 i 25 z 1943 roku oraz nr 3 i 4 z 1944 roku.

„Chłopska Prawda” — pismo Komitetu Obwodowego PPR wychodziło w formie powielanej w roku 1944. Muzeum posiada jego pierwszy numer z dnia 25 grudnia 1944 roku.

„Dziennik Polski” — pismo SD (Stronnictwo Demokratyczne) oraz SPD (Stronnictwa Polskiej Demokracji), z podtytułami „Organ Demokratyczny” i „Organ Stronnictwa Polskiej Demokracji”. Gazeta ta wychodziła kilka razy w tygodniu początkowo w formie rękopisu, potem powielanej a następnie drukowanej. Warto dodać, że gestapo odkryło drukarnię tego pisma na Woli Justowskiej, podczas krwawej pacyfikacji tej miejscowości dokonanej w dniu 28 lipca 1943 roku, a zakończonej rozstrzelaniem 21 osób, w tym drukarzy Edwarda Porębskiego i Cezarego Jakubowskiego. W zbiorach Muzeum znajduje się 132 numery tego dziennika z lat 1940—1943.

„Jutro Polski” — „Biuletyn informacyjny” SD ukazywał się w formie powielanej kilka razy w tygodniu w latach 1940—1942. W Mu-

zeum znajduje się tylko jeden jego numer z dnia 2 marca 1942 roku.

„Komunikat Wolnej Polski” — pismo ZOR (Związek Odbudowy Rzeczypospolitej), tygodnik powielany wychodził w latach 1940—1941. Muzeum posiada jeden jego numer z dnia 26 sierpnia 1940 roku.

„Kraj” — „Agencja Informacyjna” — tygodnik powielany wychodzący w Warszawie od lipca 1943 roku a po powstaniu w Krakowie do stycznia 1945 roku. Wydawała go Okręgowa Delegatura Rządu. Muzeum posiada jeden jego numer z dnia 24 sierpnia 1943 roku.

„KRN” — „Organ Krajowej Rady Narodowej województwa krakowskiego”. Pismo ukazywało się nieregularnie w formie powielanej od sierpnia 1944 roku do stycznia 1945 roku. Muzeum posiada jeden jego numer z dnia 18 września 1944 roku.

„Kurier Polski” — pismo SD, dziennik powielany wydawany od 17 czerwca 1940 roku oraz w roku 1941 (kontynuacja pisma „Głos Polski”). Muzeum posiada nr 2 tego pisma z dnia 18 czerwca 1940 roku.

„Kurier Powszechny” — wspólny organ SPD i DR, wychodził od dnia 2 września 1944 roku do 17 stycznia 1945 roku w formie powielanej a następnie drukowanej. Muzeum posiada tylko jeden jego numer (31) z dnia 13 grudnia 1944 roku.

„Małopolska Agencja Prasowa — pismo AK, tygodnik maszynowy, a od numeru 22 (VIII. 1943) powielany, wydawany był od kwietnia 1943 roku do stycznia 1945 roku. Pismo było kontynuacją „Agencji Prasowej Śląska, Zagłębia i Krakowa”. W Muzeum znajduje się tylko numer z 28 września 1943 roku.

„Myśl Chłopska” — pismo SL (Stronnictwo Ludowe), miesięcznik drukowany wydawany od 1 czerwca 1943 roku. Pismo to było kontynuacją „Polski Ludowej”. Muzeum posiada dwa numery tej gazety, a mianowicie numer 2 z dnia 1 maja 1943 roku oraz numer 4 z 1 sierpnia 1943 roku.

„Myśl i Czyn” — Ludowe Pismo Społeczno-Polityczne — SL, wydawane od sierpnia 1944 roku do 15 stycznia 1945 roku w formie powielanej. Wychodziło co 10 dni. Muzeum posiada tylko jeden jego numer (3) z dnia 14 listopada 1944 roku.

„Na Ucho” — Tygodnik Satyryczno-Humorystyczny — wydawany przez Sz. Sz. (Szare

Szeregi — konspiracyjny kryptonim Związku Harcerstwa Polskiego) od 14 listopada 1943 roku do dnia 30 kwietnia 1944 roku. Warto tu dodać, że członkowie zespołu redakcyjnego tego pisma dokonali napadu na kasjerów „Creditanstalt Bank, Filiale Krakau” w dniu 10 listopada 1943 roku, co uniezależniło redakcję od dotacji organizacji konspiracyjnych. Zabrano wtedy niemieckim kasjerom 450 tysięcy złotych. W akcji tej uczestniczył między innymi redaktor naczelny „Na Ucho” Jerzy Szewczyk. W zbiorach Muzeum znajdują się dwa numery tego tygodnika: nr 3 z dnia 23 stycznia 1944 roku i nr 4 z dnia 30 stycznia 1944 roku.

„Pokutnik” — pismo Młodych Włóczęgów Górskich i Łazików Skał Dolinek Podkrakowskich wydawane było w formie powielanej w latach 1943—1944. Ogółem wyszło go trzy numery, które wszystkie znajdują się w zbiorach Muzeum.

„Polska Walcząca” — Organ Bojowników Wolności wychodził od grudnia 1940 roku do maja 1941 roku. Był to tygodnik powielany. W Muzeum znajduje się jego jeden numer (13) z dnia 18 maja 1941 roku.

„Polski Dzwon” — pismo wydawane przez grupę indywidualną „Silesia” w roku 1940 do 1941. Był to tygodnik powielany. Muzeum posiada jeden jego numer (25).

„Przegląd Polityczny” — „Wiadomości Radiowe”, pismo AK. Był to tygodnik powielany wydawany w latach 1940—1941. Muzeum posiada jego jeden numer (16) z lipca 1941 roku.

„Przegląd Polski” — pismo Sz. Sz. był to powielany i drukowany tygodnik wydawany od kwietnia 1940 roku do roku 1944. Muzeum posiada jego dwa numery: nr 37 z dnia 1 września 1942 roku oraz nr 200 z dnia 23 stycznia 1944 roku.

„Przyszłość” — pismo SP (Stronnictwo Pracy), tygodnik powielany wydawany od czerwca 1944 roku do stycznia 1945 roku. W Muzeum znajduje się jeden jego numer (20) z dnia 10 grudnia 1944 roku.

„Trybuna Ludu” — Organ Polskiej Partii Robotniczej (Komitetu Obwodowego PPR). Pismo ukazywało się od sierpnia do 15 grudnia 1943 roku. Był to dwutygodnik powielany. Pismo było kontynuacją „Trybuny Ludowej”. Muzeum nie posiada jego oryginału lecz fotokopie dwu numerów.

„Tygodnik Polski” — organ SPD wychodził najpierw w formie powielanej a następnie drukowanej od marca 1943 do jesieni 1944 roku. Nosił podtytuły: „Organ Demokratyczny” i „Organ Stronnictwa Polskiej Demokracji”. W Muzeum znajdują się cztery jego numery: nr nr 13 z dnia 19 czerwca 1943 roku, 16 z dnia 10 lipca 1943 roku, 20 z dnia 30 sierpnia 1943 roku i 64 z dnia 18 lipca 1944 roku.

„Wiadomości” — pismo ZWZ — AK wydawane co drugi dzień w formie powielanej od 1939 roku do stycznia 1945 roku. Muzeum posiada jego jeden numer (50) z dnia 11 czerwca 1943 roku.

„Wiadomości Radiowe” — tygodnik maszynowy i powielany wydawany przez ZOR w latach 1940—1944. W Muzeum jest jeden jego numer z dnia 28 sierpnia 1944 roku.

„Wolność” pismo PPS (WRN) ukazywało się kilka razy w tygodniu w formie powielanej od 1940 roku do stycznia 1945 roku (kilka numerów było drukowanych) od lipca 1944 roku nosiło podtytuł: „Organ Polskiej Partii Socjalistycznej”. W zbiorach Muzeum znajduje się jego 12 numerów z roku 1940 oraz 4 numery z roku 1941.

„Za Pługiem” — pismo Związku Pracy Ludowej „Orka”. Był to dwutygodnik powielany z podtytułem: „Pismo ZPL „Orka” w Małopolsce”. Pismo wychodziło od sierpnia do grudnia 1944 roku. Muzeum posiada jeden jego numer (3) z dnia 1 listopada 1944 roku.

* *

*

Jak już wcześniej powiedziano wydano dwa numery podrobionego „Gońca Krakowskiego”. Pierwszy z nich z datą 4 lipca 1943 roku wydrukowany został w Konspiracyjnych Wojskowych Zakładach Wydawniczych w Kosocicach. Drugi z datą 1 grudnia 1943 złożony został w drukarni Edwarda Jantona w Wieliczce a wydrukowany również we wspomnianych KWZW. Oba numery zredagowane zostały w mieszkaniu Leona Sroki i Antoniego Bicianowskiego przy ul. Starowiślniej 8. Muzeum posiada po dwa egzemplarze obu wspomnianych „Gońców”.

W zbiorach Muzeum znajduje się ponadto kilkadziesiąt tytułów prasy konspiracyjnej wydawanej na terenie województwa krakowskiego

oraz w Warszawie, przy czym niektóre z nich Muzeum posiada po kilka a nawet kilkadziesiąt numerów. Znajduje się tam też szereg druków, ulotek, broszur i innych wydawnictw wydanych przez polskie tajne organizacje.

Unikatem znajdującym się w Muzeum Historycznym m. Krakowa jest kilka egzemplarzy pism wydawanych w językach francuskim i holenderskim dla jeńców obozu w Kobierzynie (Stalag nr 369), a mianowicie „Le Crack — Revue mensuelle du Stalag 369” oraz „Luister Eens Uit. Maanblad voor de Krugsgevangen Nederlandsche Onderofficieren te Koberzyn”. Redaktorami „Le Crack” byli: Pierre Lardin i Gaston Foulloud—Buyat. Muzeum posiada następujące numery tego czasopisma: nr nr 11 — février 1943, 12 — mars — avril 1943, 18 — octobre 1943, 19 — novembre 1943, 20 — décembre 1943. Redaktorami „Luister Eens Uit” byli: J. J. v. d. Wegen i W. Wink. W Muzeum znajdują się następujące numery tego czasopisma: nr nr 7 — 1 Jaarg — Juni 1944, 2 — 1 Jaargang — Januari 1944. Oba te pisma były wydawane techniką hektograficzną.

Wspomniane wyżej egzemplarze prasy pochodzą w większości ze zbiorów założonego w roku 1948 a zlikwidowanego w roku 1952 Muzeum Partyzanckiego. Szereg z nich pochodzi również z darów i przekazów osób prywatnych oraz z zakupów.

Jak widać z powyższego przeglądu Muzeum Historyczne m. Krakowa posiada tylko mały ułamek prasy krakowskiej wydawanej w okresie okupacji hitlerowskiej. Przeważa tu natomiast prasa pozakrakowska. Duże braki występują w dziedzinie polskiej prasy tajnej. Aby zorientować Czytelników jaka tego typu prasa wychodziła w Krakowie w latach 1939—1945, a jaką poszukuje Muzeum przedstawiamy poniżej krótkie informacje w tym zakresie.*) Cennymi nabytkami dla Muzeum byłyby egzemplarze następujących pism:

„Agencja Prasowa” — pismo ZWZ — AK wydawane od września 1940 roku do wybuchu powstania w Warszawie, a po powstaniu do stycznia 1945 roku w Krakowie. Był to tygodnik początkowo powielany, maszynowy a następnie drukowany.

„Agencja Prasowa Śląska, Zagłębia i Kra-

*) Zestaw opracowano przy współpracy doc. dra Jerzego Jarowieckiego.

kowa” — pismo AK wydawane w 1943 roku w formie maszynopisu, od numeru 2 z podtytułem „Biuletyn Informacyjny” a od dnia 27 marca 1943 roku z tytułem „Małopolska Agencja Prasowa”.

„AS” (Agencja Socjalistyczna) — pismo PPS (WRN). Był to biuletyn radiowy, powielany wydawany w styczniu 1945 roku.

„Bez Wędzidła” — pismo Sz. Sz. Był to dwutygodnik maszynowy wydawany od 10 lipca do 11 listopada 1943 roku w nakładzie do 10 egzemplarzy. Ogółem wyszło go pięć numerów.

„Bicz” — pismo ZWZ. Było to czasopismo satyryczne drukowane w 1940 roku. Teksty składano w drukarni UJ.

„Biuletyn Informacyjny” — pismo Polskiej Organizacji Bojowej ukazywało się w latach 1940—1944. Bliższych wiadomości o nim brak.

„Co Słysać” — Agencja Informacyjna — pismo SL. Był to miesięcznik powielany wydawany od stycznia do sierpnia 1944 roku.

„Czerwona Szpalta” — pismo Konfederacji Tatrzańskiej przeznaczone dla Podhala, wydawane w Krakowie w formie powielanej w 1944 roku.

„Czuwaj” — pismo Sz. Sz. wychodzące od 15 listopada 1943 roku.

„Dodatek do „Małopolskiego Biuletynu Informacyjnego” — pismo AK wydawane od stycznia 1942 roku do marca 1944 roku w formie drukowanej.

„Duch Polski” — Wyras Samodzielnej Myśli Pracującego Duchem Narodu — pismo wydawane w formie powielanej w 1940 roku z inicjatywy indywidualnej.

„Dziennik Narodowy” — pismo SN (Stronnictwo Narodowe) wydawane w formie powielanej jako dziennik w latach 1941—1945.

„Dziennik Poranny” — pismo KOP (Korpus Obrońców Polski) wydawane w latach 1941—1942 w formie powielanej.

„Dziennik Radiowy” — pismo SZP — ZWZ — AK wydawane w Warszawie od grudnia 1939 roku do czasu powstania, a po powstaniu w Krakowie do stycznia 1945 roku. Był to dziennik początkowo wydawany w formie maszynopisu, następnie powielanej a potem drukowanej.

„Dziennik Radiowy” — pismo ZWZ — AK wydawane w formie powielanej i maszynopisu od grudnia 1941 roku do stycznia 1943 roku.

„Front Narodowy” — pismo SN. Był to dwu-

tygodnik powielany wydawany w latach 1940—1941.

„Gazeta Polska” — pismo SD wydawane w formie powielanej w roku 1941 jako dziennik.

„GG Nachrichten” — jednodniówka SD wydana w formie powielanej w dniu 7 marca 1943 roku w języku niemieckim.

„Głos Demokracji” — pismo ŻOB (Żydowska Organizacja Bojowa) wydawane w getcie w roku 1942, w nakładzie 40—50 egzemplarzy. Ogółem wyszło go około 60 numerów.

„Głos Ludu” — Gazeta dla naszej Wsi pismo ZWZ. Był to tygodnik wydawany w formie maszynopisu w latach 1939—1940.

„Głos Narodu” — Organ Obozu Narodowego pismo NSZ (Narodowe Siły Zbrojne) drukowane w 1944 roku.

„Głos Polski” — Komunikat — pismo SD (później zmiana tytułu na „Kurier Polski”). Był to dziennik powielany wydawany od czerwca 1940 roku.

„Głos Wsi” Tygodnik dla Naszej Wsi — pismo ZWZ. Był to tygodnik powielany wydawany w latach 1940—1941.

„Goniec Polski” — pismo SD wydawane jako dziennik w formie powielanej w roku 1941.

„Hechaluc Halochem” („Pionier w Walce”) — pismo Żydowskiej Organizacji Hechalucowej wydawane w formie powielanej w roku 1940 do marca 1943 roku w Krakowie a od kwietnia do listopada 1943 roku w Bochni.

„Hejnał” — czasopismo „Grupy Polek Niosących Pomoc Żołnierzom Polskim” (Grupa dawnego Polskiego Białego Krzyża) wychodziło nieregularnie w formie powielanej od września do grudnia 1944 roku.

„Informacje Radiowe” — pismo młodzieżowe a następnie Sz. Sz. wydawane było najpierw jako rękopis, potem w formie maszynowej od 1939 roku do kwietnia 1940 roku kiedy to zmieniło nazwę na „Przegląd Polski”.

„Jutro Polski” — Organ Demokratyczny — pismo SD wydawane w formie drukowanej jako tygodnik od czerwca do grudnia 1942 roku. Później zmieniło tytuł na „Tygodnik Polski”.

„KAR” („Krakowska Agencja Radiowa”) — pismo PPS. Był to dziennik wydawany w formie maszynopisu od 1943 roku do stycznia 1945 roku zamieszczający nasłuchy radiowe.

„Komunikat Informacyjny” — pismo OKRMP (Okręgowy Komitet Ruchu Mas Pra-

cujących). Był to dwutygodnik maszynowy wydawany w latach 1943—1944.

„Komunikat Iskry” — pismo DR. Był to dwutygodnik maszynowy wydawany od grudnia 1943 roku oraz w 1944 roku.

„Komunikat OP (Obrońców Polski”) — pismo ZOR wydawane było jako dziennik powielany w roku 1941.

„Komunikat Wojenny” — pismo ZOR wydawane było jako dziennik powielany w roku 1940.

„Komunikaty Radia Angielskiego” — pismo DR. Był to dziennik maszynowy wydawany w latach 1941—1944 pod różnymi tytułami: „Komunikaty Angielskie”, „Radiowy Serwis Krajowy i Zagraniczny” oraz „Serwis”.

„Krakowskie Wiadomości Codzienne” — pismo AK wydawane jako dziennik drukowany w latach 1944—1945.

„Ku Nowej Polsce” — pismo SN, dodatek do „Znicza Narodowego”. Był to tygodnik przeznaczony dla młodzieży wydawany w formie powielanej w roku 1940 z podtytułem: „Pismo Tygodniowe Młodzieży Dodatek do Znicza Narodowego”.

„Ku Pokrzepieniu” — Biuletyn tygodniowy — pismo TOW (Tajna Organizacja Wojskowa) wychodziło w formie maszynopisu od listopada 1939 roku do lipca 1941 roku.

„Kurier Narodowy” — Gazeta Codzienna — pismo SN. Był to dziennik powielany wydawany w 1944 roku.

„L'Information” — pismo AK wydawane co dwa tygodnie w języku francuskim w roku 1943, a przeznaczone dla jeńców obozu w Ko-bierzynie.

„Legion” — pismo Sz. Sz. wydawane jako pismo młodzieżowe w roku 1943.

„MAR” („Małopolska Agencja Radiowa”) — pismo DR wychodziło w formie maszynopisu, od sierpnia 1943 roku.

„Miesięcznik Literacki” — pismo grupy literatów. Był to miesięcznik wydawany od listopada 1942 roku do kwietnia 1943 roku.

„Na Front” — pismo PPR. Był to dwutygodnik powielany. Pismo było wydawane w okresie luty—czerwiec 1942 roku. Jego kontynuacją była „Trybuna Ludowa”.

„Nakazy Chwili” — pismo DR wychodziło jako tygodnik powielany w latach 1943—1944.

„Nakazy Dnia” — Wydawnictwo Krakowsko-Śląskiego Okręgu ZOB (Związek Orła Białe-

go) — dawnego Związku Strzeleckiego wychodziło jako tygodnik powielany od listopada 1939 roku do 1941 roku z podtytułem „Wydawnictwo ZOB”.

„Naprzód” — organ Okręgowego Komitetu Robotniczego PPS. Pismo wychodziło kilka razy w tygodniu w formie powielanej w latach 1944—1945 z podtytułem „Organ Polskiej Partii Socjalistycznej; pismo polityczno-informacyjne”.

„Naród i Kultura” — Miesięcznik Kulturalny Polski Podziemnej wydawany w formie powielanej w listopadzie 1941 roku.

„Na Tropie” — pismo Sz. Sz. Był to dwutygodnik wydawany w okresie styczeń—czerwiec 1944 roku z podtytułem: „Pismo Młodzieży Polskiej”.

„Nowa Gospodarka” — pismo SL. Był to miesięcznik powielany wydawany w 1944 roku.

„OP” („Obrońcy Polski”) — pismo KOP (Komenda Obrońców Polski) wydawane jako tygodnik powielany w latach 1939—1941.

„Odnowa” — pismo AK wydawane jako tygodnik powielany w latach 1944—1945.

„Odra Nisa” — pismo SL. Był to miesięcznik wychodzący nieregularnie w formie powielanej od września 1944 roku do stycznia 1945 roku.

„Ostatni Bój” — Informator — pismo lewicowej grupy antyfaszystowskiej pod nazwą „Polska Ludowa — Organizacja Ludu Pracującego”. Wyszło go tylko dwa numery w formie powielanej w roku 1940 w nakładzie około 50 egzemplarzy.

„Pobudka” — pismo SN wychodziło kilka razy w tygodniu w formie powielanej w roku 1940. Jego kontynuacją była „Surma”.

„Polska i Świat” — Biuletyn Informacyjny — pismo SD. Był to biuletyn informacyjny wydawany co drugi dzień w formie powielanej w latach 1940—1941.

„Polska Ludowa” — pismo grupy komunistycznej pod nazwą „Polska Ludowa”. Był to początkowo miesięcznik, a następnie dwutygodnik powielany (kontynuacja pisma „R”) wydawany od listopada 1941 roku do lutego 1942 roku.

„Polska Ludowa” — pismo SL wychodzące w 1943 roku jako miesięcznik drukowany. Jego kontynuacją była „Myśl Chłopska”.

„Polska Walcząca” — Organ Bojowników Wolności. Pismo wychodziło od grudnia 1940 roku do maja 1941 roku.

„Polska Walczy” — pismo KOP (Komenda Obrońców Polski) wychodziło jako dwutygodnik powielany we wrześniu 1941 roku z podtytułem: „Czasopismo Okręgowe KOP”.

„Polska Żyje” — pismo grupy nauczycieli Śląska i Krakowa wydawane od września 1939 roku do stycznia 1940 roku. Jego kontynuacją było pismo „Wytrwamy i Zwycięzimy”.

„Przedświt” — pismo ZWZ — AK ukazywało się dwa razy w tygodniu w formie powielanej od roku 1940 do listopada 1942 roku.

„Przegląd” — pismo AK. Był to dwutygodnik powielany (numer 15 drukowany), wychodził nieregularnie w latach 1942—1944.

„Przegląd Narodowy” — pismo ONR — Szaniec (NSZ) ukazywało się kilka razy w tygodniu w formie powielanej od kwietnia 1943 oraz w roku 1944.

„Przegląd Polityczny” — pismo AK wydawane jako tygodnik powielany w latach 1940—1941.

„Przegląd Polski” — pismo Sz. Sz. Był to dziennik powielany wydawany w latach 1943—1944 w trzech mutacjach.

„Przegląd Polski Młodych” — pismo Sz. Sz. wydawane jako tygodnik powielany w roku 1942. Był to dodatek do pisma „Przegląd Polski”.

„Przegląd Radiowy” — pismo grupy niestowarzyszonej wydawane było jako dziennik początkowo w formie rękopisu a następnie w maszynopisie od 1 lutego 1940 roku.

„Przegląd Tygodniowy” — pismo AK wydawane jako tygodnik powielany w latach 1943—1944.

„R” („Rewolucja”) — pismo grupy komunistycznej „Polska Ludowa” wychodziło nieregularnie w formie powielanej w lutym i marcu 1940 roku. Jego kontynuacją było pismo „Polska Ludowa”.

„Raclawice” — Organ Chłopskiej Organizacji Wolnościowej „Raclawice”. Był to dwutygodnik powielany a następnie drukowany wydawany w okresie od stycznia do kwietnia 1944 roku.

„Reduta” — pismo AK wychodzące początkowo w Krakowie a potem w Krośnie i Jaśle w roku 1944 jako tygodnik powielany.

„Rzeczpospolita” — pismo KOP wydawane było jako dziennik powielany w 1941 roku.

„Rzeczpospolita Polska” — pismo DR wydawane w Warszawie a po powstaniu w Kra-

NAKAZY CHWILI

Strój kobiety powinien na każdym kroku podkreślać różnice między nami a naszym wrogiem. Dla kogo te wszystkie lisy, wspaniałe, modne kostiumy... noszone przez niektóre Polki? Dostosujmy nasz strój do naszych przeżyć, wykopmy i tułaj olbrzymią przepaść między kobietą-Polką a wrogiem.

Utrzymywanie towarzyskich stosunków z wrogiem to hanba dla polskiej kobiety.

Pamiętajmy, że maszerujące oddziały wojska to nasz wróg.

Nie zatrzymujmy się na ulicy, nie przyglądamy się, by nie dać temu wrogowi satysfakcji. Matki, zwróćcie uwagę dzieciom, by swój entuzjazm dla munduru zachowały dla naszego żołnierza.

Prowadź oszczędną kuchnię. Każda łyżeczka masła lub tłuszczu dziennie zaoszczędzona bez krzywdy dla twych najbliższych, lub ulubionego pieska, może dać zdrowie opuszczonemu dziecku, lub łaknącemu tłuszczu więźniowi czy żołnierzowi. Poszukaj drogi by zaoszczędzone produkty trafiły do właściwego człowieka czy dziecka. Droga łatwa do odnalezienia, tylko chciej znaleźć.

SŁUŻBA KOBIET

OD REDAKCJI

Wypuszczamy w świat pierwszy numer pisma „SŁUŻBA KOBIET”, mającego na celu zorientowanie szerokiego ogółu kobiet o zadaniach i możliwościach pracy dziś i w okresie walki etnicznej. Spełni ono swoje zadanie o ile redakcja będzie miała z pewnością współudział wszystkich Czytelniczek zarówno w rozpowszechnianiu pisma, jak i dostarczaniu do niego materiałów.

SZANUJĄCIE TRUD DUKARZY I KOLPORTERÓW!

NIE NISZCZCIE PISMA, ODDAJCIE JE W PEWNE RĘCE!

DBAJCIE O JEGO ROZWÓJ I POZIOM!

PRZYSYŁAJCIE ARTYKUŁY I MATERIAŁY DROGĄ, KTÓRĄ PISMO DO WAS DOCIERA!

kwiecień od stycznia 1941 roku do stycznia 1945 roku. Był to dwutygodnik, powielany.

„Słowo Polskie” — pismo SD wychodziło co drugi dzień w formie powielanej w 1941 roku.

„Służba Kobiet” — pismo AK. Był to miesięcznik powielany oraz drukowany wydawany od czerwca 1943 roku do czerwca 1944 roku.

„Straż” — pismo wydawane z inicjatywy indywidualnej w formie powielanej w roku 1940.

„Surma” — pismo SN. Był to tygodnik powielany wydawany w latach 1940—1944. Kontynuacja pisma „Pobudka”.

„Szubienica” — pismo grupy Sodalicii Mariańskiej Akademików (Klub Wisielców), satyryczne wydawane w roku 1940.

„Świt” — pismo AK wydawane jako tygodnik powielany w roku 1941.

„Trybuna Ludowa” — Organ Komitetu Obwodowego PPR, kontynuacja pisma „Na Front”. Był to dwutygodnik wydawany od sierpnia 1942 roku do 1 kwietnia 1943 roku. Jego kontynuacją była „Trybuna Ludu”.

„W Szeregu” — Komunikaty AK. Był to tygodnik powielany wydawany w roku 1944.

„Walczymy o Prawdę i Polskę” — pismo wydawane z inicjatywy prywatnej jako tygodnik drukowany w roku 1940.

„Walka” — pismo SN, lokalny dodatek do pisma centralnego „Walka” wydawany w latach 1941—1942 jako tygodnik powielany.

„Watra” — „Pismo Młodzieży Polskiej” związanej z SPD. Był to dwutygodnik powielany wydawany od czerwca 1943 roku do kwietnia 1944 roku.

„Wiadomości Kobiece” — pismo LZK (Ludowy Związek Kobiet). Był to miesięcznik powielany wydawany od grudnia 1943 roku do stycznia 1945 roku.

„Wiadomości Radiowe” — pismo wydawane z inicjatywy indywidualnej jako dziennik powielany w roku 1943.

„Wieści Ludowe” — pismo SL wydawane jako dwutygodnik powielany w roku 1940 (od 1 stycznia do 30 kwietnia).

„Wojsko Polskie” — organ Zjednoczonych Oddziałów AL i BCH. Było to pismo konspiracyjnej Wojewódzkiej Rady Narodowej wydawane jako tygodnik powielany w październiku 1944 roku.

„Wojsko Polskie na Obczyźnie” — pismo AK — dodatek do numeru 15 „Małopolskiego Biuletynu Informacyjnego”, drukowane.

„Wolna i Zjednoczona” — pismo grupy dawnej sanacji wychodziło jako tygodnik powielany w latach 1940—1941.

„Wytrwamy i Zwyciężymy” — pismo grupy nauczycieli Krakowa i Śląska wydawane w okresie luty 1940 — styczeń 1945. Kontynuacja pisma „Polska Żyje”.

„Zagadnienia” — pismo grupy ZNMS wydawane w Krakowie w roku 1940 a następnie w Warszawie. W Krakowie wyszło go tylko cztery numery.

„Zbrojna Rozprawa” — pismo KOP wydawane jako dwutygodnik powielany w okresie: sierpień—listopad 1940.

„Ziemia” — pismo SL. Był to tygodnik powielany wydawany w okresie od kwietnia do grudnia 1944 roku.

„Znicz Narodowy” — pismo SN wydawane jako tygodnik powielany w roku 1940.

„Z Trudu i Znoju” — pismo Sz. Sz. wydawane w roku 1940. Wyszło go sześć numerów w nakładzie 30 egzemplarzy.

S U P L E M E N T

„Barykada” — pismo nieokreślonej bliżej grupy socjalistycznej wydawane było od 25 sierpnia 1940 roku w formie powielanej.

„Bims” — pismo inicjatywy indywidualnej odbijane było na hektografie w 1944 roku.

„Głos Polski” — pismo ZWZ drukowane w 1940 roku z podtytułem „Gazetka dla naszej wsi”.

„Głos Polski” — pismo NSZ wydawane w 1944 roku jako dwutygodnik drukowany.

„Grunwald” — pismo grupy konspiracyjnej o tej samej nazwie. Wydawane było jako dwutygodnik powielany w latach 1939—1940.

„Nowa Polska” — pismo NOW wydawane w 1941 roku.

„Odwet” — pismo grupy o tej samej nazwie wydawane w 1940 roku.

„Przegląd Wojskowy” (Komunikaty Radiowe) wydawane w latach 1942—1944 w formie powielanej a także maszynopisu.

„Szturmowiec” — BS (Bojowe Szkoły), Komunikaty AK — pismo Sz. Sz. wychodziło od grudnia 1944 do stycznia 1945 roku.

„Wir” — pismo wydawane było z inicjatywy indywidualnej osób związanych z Delegaturą Rządu w 1940 roku w formie powielanej.

„Wolność i Prawda” — pismo NSZ wydawane było w formie powielanej w styczniu 1945 roku.